

STENOMUSEEN 32

MEDLEMSBLAD FOR STENO MUSEETS VENNER – DECEMBER 2005

Ulloriarsiooq – et planetarium til Grønland

Siden oktober 2005 har grønlandske børn haft glæde af en indendørs iglo: Grønlands første planetarium Ulloriarsiooq (det betyder Stjernekegleren, og udtales "uss-lo-ri-lar-siuk") er klar til brug. Det er et transportabelt StarLab planetarium ligesom det, danske lærere kan leje fra Tycho Brahe Planetarium. I det sidste års tid har det også været muligt fra Amtscentrene for Undervisning i Jylland, hvor der nu findes to StarLab-planetarier.

StarLab på besøg i bygden

På gulvet i den lokale gymnastiksal eller i forsamlingshuset står en stor sølvglinsende

rund kuppel. Den vibrerer og rækker lidt, og en blæsemotor støjer noget i baggrunden. Blæserens lyd bliver næsten overdøvet af de klare, forventningsfulde stemmer fra en hel skoleklasse, som venter på at komme ind i denne mystiske, oppustelige "snehytte". Man siger, at der er stjerner derinde!

Om et lille øjeblik tager alle skoene af, og så kravler de ind igennem indgangstunnelen; ind i selve planetariet. Det sker ofte under ikke så lidt nervøs fnisen og snakken, og ikke alle er helt trygge ved situationen.

Så sidder alle nede på gulvet, og læreren siger et par ting til indledning. Forventningsfuld

Fortsettes side 8

Fra åbent hus-dagene. Rejseplanetariet fylder ikke meget i den lille sal i Grønlands kulturcenter, Katuaq. (Foto: Ole J. Knudsen)

STENOMUSEN

udgives af Steno Museets Venner. Bladet udkommer 4 gange årligt. Det sendes til foreningens medlemmer, men kan frit hentes af alle i Museets foyer. Stof kan sendes til Steno Museet.

Redaktion:

Knud Erik Sørensen (ansv.)
kes@kes.dk

Aase Roland Jacobsen
aase.jacobsen@si.au.dk

Hanne Teglhus
hanne.teglhus@si.au.dk

Hans Buhl
hans.buhl@si.au.dk

Layout:

Knud Erik Sørensen

Tryk:

Clemenstrykkeriet, Århus.

STENO MUSEET

Danmarks Videnskabshistoriske Museum

C.F. Møllers Allé 1100
Universitetsparken, 8000 Århus C
Tlf: 8942 3975, Fax: 8942 3995
E-mail: stenomuseet@si.au.dk
Web: www.stenomuseet.dk

Åbningstider: tirsdag-fredag kl. 9-16
lørdag-søndag kl. 11-16
mandag lukket

Vedligeholdelse af medlemskab

Tidspunktet for kontingentfornyelsen er kommet. Kassereren orienterer her om proceduren.

Ved kontooverførsel kan benyttes konto
15510001457624.

Når din kontingentindbetaling er registreret, kan du få udleveret dit medlemskort i museumsbutikken.

Bemærk, at betaling for kontingentfornyelse skal ske til mig. Den modtages ikke af butikspersonalet.

I marts bliver uafhængte medlemskort sendt sammen med *Stenomusen* nr. 33. Det vil være en stor lettelse for hele administrationen, hvis butikken da kan slippe af med alle kort, så vi anmoder om, at kontingent betales senest 15. februar.

Årets boggave 2006 bliver Helge Kragh: *Omkring Kopernikus* med undertitlen *De tidligste skrifter om det kopernikanske verdensbillede*. Bogen er en nyudgivelse, som endnu ikke er gået i trykken. Den forventes udsendt i marts.

Ønsker du ikke at fortsætte medlemskabet, så spar mig for spild af tid og foreningen for unødige udgifter ved at lade mig det vide. Ændrer du din adresse, vil jeg gerne have en flyttemeddelelse.

Poul Gade
Irisvej 30
8260 Viby J
Tlf: 8614 3187
poul.gade@stofanet.dk

To kulturer mødes

Steno Museet ansatte den 1. september 2005 Mette Kia Krabbe Meyer som ny kulturhistorisk inspektør.

Hvad skal en museumsinspektør uddannet inden for kunst og kultur på Steno Museet, vil nogen måske spørge? Danmarks videnskabshistoriske museum er jo hjemsted for de "hårde videnskaber": fysik, matematik, kemi, astronomi og medicin. Det er deres historie og praksis, der fortælles om i faste og skiftende udstillinger, og ikke kunstens, musikkens eller kulturens.

Gennem de sidste årtier har der imidlertid været en stigende interesse for videnskaberens socialhistorie og deres kulturelle betydning. Man har været interesseret i at forstå alt det, der ligger "uden for" videnskaben, men alligevel har indflydelse på dens udvikling. Det kan være livsformer eller forestillinger, der påvirker bestemte videnskabelige teorier og idéer. Eller det kan være teknologiske, politiske eller økonomiske forhold, der er bestemmende for, hvor og hvordan naturvi-

denskab bedrives. Omvendt har man også rettet opmærksomheden mod, hvordan videnskaben opfattes og reflekteres i kulturen, hvilke tanker mennesker uden for de naturvidenskabelige fag gør sig om den. Men også mod hvordan udviklingen inden for naturvidenskaben ændrer

vores verden og vores måde at tænke på.

På den baggrund er det ikke underligt, at Steno Museet har bestemt sig for at lukke en kulturhistoriker inden for sine døre. Sammen med udstillingsarkitekterne og museets faginspektører, der selv bedriver den ny og bredere videnskabshistorie, skal jeg være med til at udvikle den kulturelle dimen-

sion på Steno Museet. Eller rettere sagt i Inspiratorium, for jeg er specifikt ansat til at deltage i indretningen af den 2500 m² store udvidelse af museet, der åbner om et par år.

Inspiratorium skal som bekendt være et nyskabende sted, fordi vi skal kombinere udstilling og aktivitet, museum og science center. Det stiller projektgruppen over for en spændende udfordring, som jeg glæder mig over at få. De besøgende skal ikke blot passivt læse og forstå, men opleve med alle sanser og selv eksperimentere, og det bliver meget spændende at se, hvordan oplevelse, leg og læring forenes i Inspiratorium.

Siden jeg i 1999 blev cand. mag. fra Institut for Kunst- og Kulturvidenskab, KU, har jeg arbejdet med udstillinger, undervist på Institut for Kunst- og Kulturvidenskab og skrevet en ph.d. Jeg har faglig kompetence inden for kulturhistorie og -teori og har desuden specialiseret mig i fotografi. Den fotografiske teknik blev opfundet og har siden vundet stor udbredelse. Studiet af fotografi har således ikke blot ført mig ind i grundlæggende teorier om optik, billeddannelse

og perception, men også ind i fotografiets anvendelse i reklame, videnskab og populærvidenskab. Jeg er meget interesseret i, hvordan den fotografiske teknik konkret anvendes i fysik, astronomi og medicin. Men også i en bredere videnskabshistorisk diskussion af optikkens og kemiens betydning for vores erkendelse og sandhedsbegreber.

I den forbindelse har jeg beskæftiget mig en del med, hvordan billedlige udtryk i sproget, som f.eks. "at lede tanken hen på" gør svært definerbare fænomener konkrete i en bred kulturel sammenhæng. Det gælder fysiske fænomener, men også sygdomme og lidelser, der ofte gives en form, måske endda en nationalitet og et køn. Ud fra Jacob Paludans roman *Jørgen Stein* har jeg f.eks. beskrevet forskellige forestillinger om influenza-epidemien, også kendt under navnet den spanske syge. Det skete under forskningsprojektet INFECTIO, og om dette og meget andet kan man finde oplysninger på min site www.staff.hum.ku.dk/krabbemeyer/.

Det er en stor glæde for mig at være blevet ansat på Steno Museet og at være med

i projektgruppen, der planlægger indretningen af Inspiratorium. Det er meget spændende at deltage i udviklingen af den nyskabende kombination af science center og museum og at være med til at formidle naturvidenskab og kulturhistorie under samme tag. Jeg er sikker på, at Inspiratorium virkelig bliver et inspirerende sted og et tilløbsstykke for mange besøgende. *mkkm*

Hvordan gik det?

I juniudgaven af *Stenomusen* udskrev bestyrelsen for Steno Museets Venner en plakatkonkurrence. Det var et forsøg på at få skabt et blikfang, der kunne gøre foreningen mere synlig – og naturligvis med det konkrete formål at øge medlemstallet.

Ved konkurrencens udløb den 30. september måtte bestyrelsen desværre konstatere, at der – trods en præmiesum på 1000 kr. – ikke var indkommet et eneste forslag.

Selv om konkurrencen altså er udløbet, efterlyser bestyrelsen fortsat gode ideer til, hvordan Steno Museets Venner kan blive kendt i en større kreds.

sø

Nyt værk:

Dansk Naturvidenskabs Historie

Initiativtagerne til firebindsværket *Dansk Naturvidenskabs Historie* er professor Helge Kragh og lektor Henry Nielsen, der begge er medarbejdere ved Steno Institutet. De to har sammen med adjunkt Kristian Hvidtfelt Nielsen fra samme institution og lektor Peter C. Kjærgaard fra Institut for Filosofi og Idéhistorie redigeret værket, hvortil mere end 30 danske og udenlandske (videnskabs)historikere har medvirket. Her fortæller lektor Henry Nielsen om projektet.

Den 25. oktober 2005 udkom på Aarhus Universitetsforlag bind 1 og 2 af firebinds-

værket *Dansk Naturvidenskabs Historie* (DNH), mens de to sidste bind kommer på gaden i april 2006. Værket, der henvender sig til den historisk interesserede offentlighed, er et af de mest synlige resultater af et videnskabshistorisk forsknings- og formidlingsprojekt, som i perioden 2001-05 har modtaget generøs støtte af Carlsbergfondet.

Hvorfor naturvidenskabens danmarkshistorie?

Afgørende for beslutningen om at gå i gang med det store projekt var forfatterernes mangeårige frustrationer over den beskedne rolle, naturvidenskaben spiller i de eksisterende

Rektor fra Aarhus Universitet Lauritz B. Holm-Nielsen præsenterede værket på museet. Der var mødt en del gæster og forfattere op ved denne lejlighed. (Foto: Hanne Teglhuss)

de, brede danmarkshistorier. Her glimrer naturvidenskaben ved sit næsten totale fravær, selv i de nyeste bøger af slagsen.

Hvordan er denne paradoksale situation blevet en realitet? En årsag kunne være, at mens det i årtier har været opfattet som naturligt at udgive store nationale beskrivelser af litteratur, billedkunst, teater, ballet, arkitektur og filosofi – set som integrerede dele af landets kulturelle og samfundsmæssige udvikling – så har der hidtil manglet et tilsvarende værk om naturvidenskabens udvikling. Et værk som almindelige, historisk interesserede mennesker kan læse, og som almenhistorikerne kan trække på, når de går i gang med at skrive deres version af danmarkshistorien. Kort fortalt er det ambitionen, at *DNH* skal være et autoritativt værk af den karakter.

Hvilken historie?

Læseren kan forvente en bred, nøgtern og forhåbentlig både oplysende og underholdende fremstilling af naturvidenskabens udvikling i Danmark fra vikingetiden og indtil cirka 1970. Som et lille land har Danmark kun en beskedent andel i de vigtige gennembrud, der har været afgørende for menneskehedens fremskridt på naturerkendelsens område. Ikke desto mindre er der kommet bemærkelsesværdige bidrag fra danske videnskabsfolk, og *DNH* giver naturligvis en fyldig fremstilling af disse højdepunkter. Således som de fx er repræsenteret af markante forskere som Tycho Brahe, H.C. Ørsted og Niels Bohr.

Selv om de høje tinder således forekommer, er det flade og varierede landskab dog langt mere repræsentativt for dansk viden-

skabshistorie. Det afspejles da også tydeligt i det nye værk. Her berettes om, hvordan flertallet af danske videnskabsfolk har bedrevet naturvidenskab langt fra offentlighedens søgelys. Og her berettes om de mange forskellige slags naturvidenskab, der har udviklet sig forskelligt til forskellige tider.

Man kan naturligvis stille spørgsmålstejn ved, om det overhovedet er meningsfuldt at fremstille naturvidenskabens historie i nationale rammer, når netop naturvidenskaben (i hvert fald dens metoder og resultater) overskrider nationalstatens grænser. I historiografisk henseende er der dog ingen afgørende forskel mellem naturvidenskabens, litteraturens og kunstens historie. Ganske vist er fx elektromagnetismen et universelt fænomen, uafhængig af tid og sted, men fænomenet blev første gang påvist under specifikke historiske og lokale omstændigheder af en dansk forsker; og de omstændigheder, der førte til opdagelsen og dens videre forløb, var en del af den danske historie omkring 1820. Formuleringen af kvantemekanikken i 1920'erne var naturligvis også et internationalt projekt, men det er absolut ikke ligegyldigt for naturvidenskabens udvikling her i landet, at en væsentlig del af arbejdet blev udført ved Niels Bohrs institut i København.

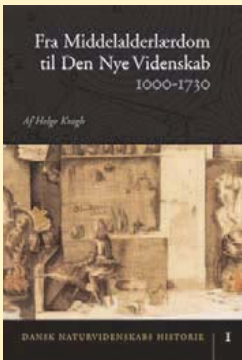
Dansk naturvidenskab har gennem tiderne især udviklet sig gennem modtagelse af og tilpasning til videnskab fra udlandet. Receptionshistorie har af den grund fået en fremtrædende placering i *DNH*, ligesom der lægges stor vægt på at beskrive, hvordan nye videnskabelige discipliner er blevet professionaliseret og institutionaliseret i

Danmark. Den akademiske organisering er på overfladen den samme verden over, men et nærmere studium viser ikke desto mindre, at danske naturvidenskabelige institutioner næsten altid bærer tydelige nationale særpræg.

Endelig er der i *DNH* lagt betydelig vægt på de politiske, økonomiske, materielle og

kulturelle rammer, forskningen til enhver tid har fungeret inden for, samt på den betydning naturvidenskaben har haft for dansk kultur i bredeste betydning.

Bind 1 og bind 2 kan købes i museumsbutikken til 500 kr. pr. bind. Desuden kan samlet bind 1-4 bestilles hos Aarhus Universitetsforlag til abonnementspris: 1.500 kr.

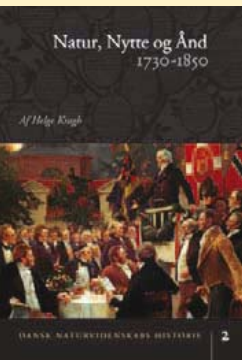

Fra Middelalder til den Nye Videnskab ca. 1000-1730

(*Dansk Naturvidenskabs Historie 1*)

Redigeret af Helge Kragh

Bogen starter med guldhornene og vikingetiden og indeholder en fremstilling af den skolastiske lærdom i middelalderen. Vægten ligger på 1500- og 1600-tallet, hvor forskere som Tycho Brahe, Thomas Bartholin, Niels Stensen og Ole Rømer satte Danmark på den internationale videnskabs landkort.

Natur, Nytte og Ånd ca. 1730-1850

(*Dansk Naturvidenskabs Historie 2*)

Redigeret af Helge Kragh

Omkring 1730 var der ikke meget naturvidenskab tilbage i Danmark. I de følgende tiår blev naturvidenskaben møjsommeligt genopbygget i overensstemmelse med oplysningstidens idealer. Bogen følger udviklingen og den romantiske æra med H.C. Ørsted som ledende skikkelse, men hvor også botanikeren J.N. Schouw spillede en vigtig rolle. Bindet afsluttes omkring 1850 med Ørsteds død og oprettelsen af et naturvidenskabeligt fakultet ved Københavns Universitet.

De to sidste bind i serien har titlerne, **Lys over Landet 1850-1920** og **Viden uden grænser 1920-1970**. I martsnummeret af *Stenomusen* bringer vi en kort omtale af disse bøger.

Ulloriarsiooq – et planetarium...

(fortsat fra forsiden)

De gamle græske stjernebilleder vises på kuplen - en af de mange StarLabcylindre. (Foto: LTI)

stilhed breder sig, lyset i kuplen dæmpes langsomt, og så kommer det bedste øjeblik: Stjernerne kommer langsomt til syne, ledsaget af den dejligste lyd en planetarieoperator kan ønske sig: Nææh, og åårh fra en gruppe børn, som pludselig har glemt alle forbehold og nervøsiteten fra før. Nu nyder de blot synet af en perfekt stjernehimmel, og det er der mange, især af bybørnene, som aldrig i deres liv før har set.

Et transportabelt planetarium

StarLab er et transportabelt, oppusteligt planetarium med en kuppeldiameter på 5 m. Det kommer flyvende eller sejlene med fragtskibet til steder i Grønland, hvor børnene

har meget ringe chance for at komme til et af de store planetarier. De nærmeste er i St. Johns i Canada eller her i Danmark.

I StarLab kan man opleve stjernehimlen, som den ser ud lige nu. Uden forstyrrende skyer, eller indvirkningen fra dagslyset og midnatssolen, som i hvert fald i denne forbindelse er en pestilens for de stjerneinteresserede. Man kan se himlen på andre tidspunkter af døgnet eller på andre årstider, eller man kan se stjernerne fra helt andre steder på Jorden.

De svært forståelige himmelbevægelser for Solen, Månen og planeterne kan nemt demonstreres, selv af en lærer, som ikke er meget inde i fænomenerne. For eksempel er det ganske nemt at vise, hvad forklaringen er på det ikke helt enkle problem: hvor og hvornår er der midnatssol? Husk på, at vi sidder under en kopi af den rigtige himmel, og vi kan projicere Solen op på kuplen sammen med de nødvendige hjælpecirkler ekliptika og himlens ækvator.

En god historie

Det at lytte til en velfortalt historie i dette hyggelige og intime kuppelrum kan også være en helt ny oplevelse for børnene. Man bliver automatisk mindet om historierne i de lange vinternætter i gamle dage. Måske har fortælleren endda medbragt den traditionelle grønlandske tromme?

Hør de gamle stjernemyter fra Grækenland, Babylon eller Rom. Eller hør de gamle, næsten glemte historier fra Grønland og de andre inuitområder omkring Nordpolen – uden at få kolde fødder.

Ulloriarsiooq er ikke blot et planetarium

Inspirationen og motivationen vil blomstre

i dette anderledes og spændende rum i rummet. Det vil ske på en helt anden og bedre måde end i det traditionelle klasseværelse med stole og borde. Måske fører det endda en dag til, at Grønland får sin første astronom eller astronaut!

Med den oppustelige kuppel, de indkøbte projektcylindre og projektoren i midten kan læreren, eller de elever, som fremlægger en projektopgave, skabe det, der i moderne skolesprog hedder et uformelt immersivt læringsmiljø.

Man kan sidde inden i en levende celle, man kan studere jordskorpens bevægelser, havstrømmene, trækflugenes ruter eller vejrsystemerne på en projektion af jordkloden, hele vejen rundt. Eller endnu bedre: man

kan fremstille sine egne cylindre og vise hvadsomhelst på kuplen, om det så er fagligt eller kreativt, og uanset hvilket fag. Der er ingen grænser.

Ideen om et rejseplanetarium

Ideen opstod en gang sidst i halvfemserne. Vi havde på Steno Museet besøg af lærer Erland Andersen, som den gang også var fagkonsulent i fysik for Grønlands Hjemmestyrers undervisningsafdeling. Han var på museet i anden anledning, men fortalte om de sommetider meget vanskelige forhold for lærere i Grønland, især på de fjerntliggende udsteder op og ned langs kysten. Jeg fortalte om mine erfaringer igennem en årrække med at undervise i det transportable planetari-

En StarLab cylinder sættes på plads på projektoren. Cylinderne er af kraftigt plastic. Af de mere end 30 forskellige er 12 anskaffet til Grønland. (Foto: Ole J. Knudsen)

*Tv: Store og små venter tålmodigt på deres første planetarieoplevelse i Grønlands kulturcenter, Katuaq.
Th: Små og store forlader rejseplanetariet med stjerner i øjnene. (Foto: Janus Køster)*

um her i Danmark, og så tog den ene ide den anden.

Ud over det ene StarLab planetarium, som dengang fandtes i landet, havde jeg hørt om andres gode erfaringer med transportable planetarier i blandt andet Alaskas og Sveriges fjernere egne.

Hurtigt blev et forslag til Hjemmestyret sendt, men det skete der ikke rigtig noget ved. Så pludselig, i efteråret 2004, kom der skred i sagen. Tilfældigvis kom jeg til at tale med Michael Linden-Vørnle fra Tycho Brahe Planetarium lige dagen før, han skulle til Grønland for at holde et foredrag. Jeg satte ham hurtigt ind i sagen. Han blev fyr og flamme og lovede at tage ideen med og overbringe den, hvis han traf på de rette mennesker – og det må man sige, han gjorde, i form af foreningen INUTEK, Grønlands Teknologiske Selskab. Der blev hurtigt skrevet en ansøgning til Nunafonden, som støtter almennyttige og velgørende formål i Grønland, og allerede i februar 2005 var pengene bevilget.

Siden har vi haft travlt med bestilling, afprøvning og tilpasning af planetariet og ikke mindst oversættelser til grønlandsk af

udvalgte dele af det omfattende undervisningsmateriale, som følger med StarLab.

Verdens nordligste planetarium?

En gang med tiden håber vi endog at slå rekorden for verdens nordligste planetarium. I øjeblikket indehaves den af Nordlysplanetariet i Tromsø, Norge, på $69^{\circ}42'$ nord, men Thule (Qaanaaq) ligger helt oppe på $77^{\circ}30'$, og den nordligste permanente beboelse ligger endda 33 km længere mod nord. Det er Siorapaluk, med 60 indbyggere – og en skole. Vi skal nok lade høre fra os, når rekorden bliver slået!

Overdragelsen

I starten af oktober 2005 var Michael Linden-Vørnle og jeg så i Nuuk for at overdrage planetariet, og ikke mindst for at undervise lærere og seminarieelever i at bruge det. I løbet af en meget intens uges tid fulgte 45 lokale introduktionskurset. Desuden besøgte mere end 400 mennesker planetariet og fik en halvtimes forestilling i løbet af de to dage, hvor der blev holdt åbent hus, med Ulloriarsiooq sat op i Grønlands store, smukke kulturcenter Katuaq. Der var ikke

blot børn og medbragte forældre. Alle ældre var repræsenterede, og selv kørestolsbrugere kan komme ind i StarLab planetariet, men det blev der nu ikke brug for i denne omgang.

Planetariet er nu overdraget til Inerisaavik, som er Grønlands central for undervisningsmidler. Lærere op og ned langs den 3000 km lange kystlinie kan bestille det, leveret med båd eller fly i en praktisk container. Vi regner med, at man i lokalområderne arrangerer turneer skolerne imellem, og så går sammen om at betale fragten fra og til Nuuk. Der er flere lærerkurser under planlægning, og hvis der kan skaffes penge, løber det første af stabelen i foråret 2006 nordpå i Ilulissat, tidl. Jacobshavn. Senere følger så

Narsassuaq i syd, og måske også et kursus i Østgrønland.

Fremtiden

Næste fase i projektet er allerede så småt i gang også: Der skal produceres en inuitcylinder til StarLab. Forstudierne er begyndt, og de gamle optegnelser om inuiternes mytologi, som blandt andre Knud Rasmussen og Christian Schultz-Lorentzen foretog, bliver gennemført for stjernesagn og navne på stjernebilleder. Learning Technologies, Inc., som fremstiller StarLab, har været en stor hjælp allerede. Man har lovet at producere inuitcylinderen, så den kan sælges til brugere hele vejen rundt om Nordpolen og til alle andre interesserede. *ojk*

air greenland

NunaFonden

De glade givere

Basisudgiften til dækning af anskaffelse, oversættelser og tilpasning af Ulloriarsiooq er på cirka kr. 300.000, som blev bevilget af Nunafonden. Rejsen for kursuslederne blev sponsoreret af Air Greenland, og transporten af planetariet med skib blev sponsoreret af Blue Water Shipping. Derud over har andre sponsorer givet mindre beløb, som bestemt ikke har været mindre velkomne af den grund. Specielt bør nævnes Kimik IT, som også har bidraget med logistik og tovholder til projektet. Steno Museet og Tycho Brahe Planetarium har givet lov til, at et betragteligt antal arbejdstimer har kunnet anvendes til glæde og nytte for børn og unge i Grønland. Herfor takker alle involverede parter.

INUTEK

KIMIK IT
We make IT possible

Indtil 29. december 2005

Særudstilling i museets skolestue: *Vand alle Vegne*.

Indtil september 2006

Aktuel særudstilling: *Fra land til kort - en udstilling om landmålingens og korttegningens historie*.

Januar til september 2006

Spændende eksperimenter i udstillingerne og museets skolestue.

Torsdag 15. december kl. 20 og kl. 21.30

Fuldmåneaften i planetariet: *Julestjernen*. Tiden skrues tilbage, og vi genskaber i planetariet, hvad det var, som måske blev set dengang. Aftenen slutter med musik under stjernehimlen.

Lørdag 14. januar kl. 20 og kl. 21.30

Fuldmåneaften i planetariet: *Vinterhimlen*. Vinterhimlens stjernemyter med musik under stjernerne.

Lørdag 11. februar - søndag 19. februar

Vinterferie på museet med aktiviteter for hele familien. Stjerneforestillinger i planetariet. Leg med eksperimenter.

Mandag 13. februar kl. 20 og kl. 21.30

Fuldmåneaften i planetariet: *Hercules og de 12 opgaver*. En af de mange fortællinger om stjernebilledet Hercules og musik under stjernerne.

Tirsdag 28. februar kl. 19.30

Møde i Jydsk Medicinhistorisk Selskab på Steno Museet.

Tirsdag 7. marts

I planetariet afløses forestillingen *Vinterstjerner* af *Vårstjerner*.

Onsdag 15. marts kl. 20 og kl. 21.30

Fuldmåneaften i planetariet: *Om solformørkelsen den 29. marts*. Hvad kan vi forvente at se den 29. marts og astronomien bag fænomenet formørkelser.

Onsdag 22. marts kl. 19.30

Generalforsamling i Steno Museets Venner. Sidste frist for forslag til optagelse på dagsorden er 15. januar 2006. Se nærmere information i næste nummer af *Stenomusen*.

Onsdag 29. marts kl. 19.30 (NB: onsdag)

Møde i Jydsk Medicinhistorisk Selskab på Steno Museet.

Jul og nytår på Steno Museet

Museet holder lukket 23. - 26. december samt 30. december - 2. januar.
Der er åbent 27. - 29. december kl. 9-16.